Helsinki 8.10.2020

Eduskunnan perustuslakivaliokunta

Lausuntopyyntönne 8.10.2020 HE 137/2020 vp

Lausunto eduskunnan perustuslakivaliokunnalle: Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tartuntatautilain ja liikenteen palveluista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kiittää mahdollisuudesta lausunnon antamiseen HE 137/2020 vp asiassa.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan lisättäväksi tartuntatautilakiin ja liikenteen palveluista annettuun lakiin uudet säännökset eräistä toimenpiteistä, joilla pyritään estämään covid-19 -epidemian leviämistä Suomessa. Toimenpiteillä on erityisen suuri merkitys Schengen alueen asukkaiden matkustamiselle.

THL pitää esitystä nykytilanteessa hyvänä. Sen avulla voidaan tietyissä olosuhteissa vähentää matkustuksen kautta korkean ilmaantuvuuden maista saapuvien henkilöiden riskiä aiheuttaa suomessa jatkotartuntoja.

On kuitenkin huomattava, että Suomeen saapuvien matkustajien aiheuttama riski on hyvin riippuvainen lähtömaan ja Suomen välillä vallitsevan covid-19-epidemiatilanteen erosta. Jos eroa ei ole, tai se on hyvin pieni, ehdotettujen toimien merkitys on vähäinen tai sitä ei ole. THL:lle ehdotetaan annettavan tehtäväksi arvioida tätä asiaa. Laitoksen asiantuntijatehtäviin kuuluu myös suositusten antaminen karanteenin kestosta ja ehdoista. Laitos pitää ehdotusta hyvänä ja lakisääteisiin tehtäviinsä ja asiantuntijarooliinsa sopivana.

THL toteaa, että ehdotettu malli aiheuttaa niille kunnille, joissa rajanylityspisteitä sijaitsee, uusia ja matkustajien määrästä riippuen mahdollisesti hyvinkin suuria henkilö- ja materiaalisia resursseja vaativia tehtäviä. Näiden laajuus riippuu myös matkustajamäärien kehityksestä. On tärkeää huomioida, että epidemian kehittyessä (epidemia voi kestää pitkään, useita kuukausia, osin jopa vuosia) kohtuullisen nopeastikin voi syntyä tilanne, jossa nämä resurssit on syytä kohdistaa enemmän kotoperäisen epidemian hallintaan kuin rajojen kautta syntyviin tartuntariskeihin.

THL toteaa, että puolustusvoimilla on materiaalista ja teknistä kyvykkyyttä covid-19-testaukseen, jota on yhteistyössä myös hiljattain harjoiteltu. Lisäksi puolustusvoimat pystyy suorittamaan monia tehtäviä, joilla voidaan tukea terveysviranomaisten toimintaa rajanylistyspisteillä. Laitos ehdottaa, että puolustusvoimat lisättäisiin hallituksen esityksen tartuntatautilain 16 § 4 momentin listaan virka-apua antavien tahojen listaan.

THL tuo Eduskunnan perustuslakivaliokunnan tietoon ja mahdollisesti lakiehdotusta muokattaessa huomioitavaksi myös seuraavat seikat:

1. Esityksen perusteluissa kohdassa 1.1. kuudennessa kappaleessa mainitaan, että ”Suomessa on arvioitu, että noin puolet uusista koronavirustartunnoista tulee ulkomailta”. THL toteaa, että tämä piti vielä elokuun alussa paikkansa, mutta tilanne

on muuttunut niin, että enää selvästi alle 5 prosenttia uutena todettavista tapauksista on liittynyt ulkomaan matkustamiseen.

2. THL on tehnyt tarkennettuja ja päivitettyjä laskelmia erilaisista vaihtoehtoisista malleista, joiden avulla matkustamiseen liittyviä riskejä voidaan hallita (Liite). Nämä ovat tuoneet lisävalaistusta erityisesti lyhyehköjen Suomeen kohdistuvien matkojen riskinhallinnan keinoihin.
3. Karanteenia ei käytännössä ole mahdollista soveltaa Suomeen suuntautuvien turismiksi luokiteltavien lyhyehköjen matkojen kohdalla. Hallitus on siksi ehdottanut, että yhdistettynä testaukseen lähtömaassa, alle kolmen vuorokauden oleskelu Suomessa olisi mahdollista ilman karanteenia, koska tähän liittyvän riskin on katsottu olevan riittävän matala ollakseen hyväksyttävä (liite, taulukko 1, rivi 15). Karanteenin sijaan matkanjärjestäjiltä edellytettäisiin muita toimenpiteitä, jotka vähentävät riskejä mahdollisten tartuntojen leviämisestä.
4. Lisälaskelmien tuoma uusi arvio osoittaa, että jos matkustaja ennakkotestauksen lisäksi testataan toisen kerran jo maahantulon yhteydessä (esim. lentoasemalla), suhteellinen riski siitä, että hän olisi tartuttava, laskee jopa 7 vuorokauden Suomessa oleskelun aikana matalammaksi kuin nyt laissa ehdotetussa mallissa, jossa ennakkotestaukseen lähtömaassa yhdistettynä Suomessa voi oleskella 3 vuorokautta ilman karanteenia (liite, taulukko 1, rivi 22). Viisi vuorokautta kestävällä matkalla maahantulotestauksen tuoma riskin vähennys on vieläkin suurempi (liite, taulukko 1, rivi 22).
5. Ennakkotestausta tarvitaan maahantulotestauksen lisäksi, sillä sen avulla jo hieman ennen matkan alkua tartuttaviksi tulleet henkilöt eivät päädy Suomeen sairastamaan, joka on sekä matkustajan että Suomen terveydenhuollon etu. Myös liikennevälineessä tapahtuvan tartunnan riskiä voidaan pienentää.
6. THL katsoo näin ollen, että ao. tarkennettujen laskelmien perusteella yhdistelmää ennakkotestauksesta ja maahantulotestauksesta, karanteenin sijaan, on mahdollista harkita 5-7 vuorokautta kestävien matkojen riskinhallintakeinona yhdistettynä matkanjärjestäjien muiden toimenpiteiden kanssa, jotka vähentävät riskejä mahdollisten tartuntojen leviämisestä matkakohteessa.
7. THL on arvioinut myös lähtömaan ilmaantuvuuden vaikutusta siihen, kuinka monta mahdollisesti tartuttavaa henkilöä matkustajien joukossa voisi olla erilaisilla matkustajamäärillä, jos matkustaminen sallittaisiin ilman niitä varotoimenpiteitä, jotka hallituksen esitykseen on sisällytetty (liite, taulukko 2). Taulukosta ilmenee, että jos esim. maasta, jossa ilmaantuvuus on 100 tapausta/14 vrk/100.000 väestö, saapuisi 20 000 matkustajaa, näiden joukossa olisi laskennallisesti n. 10 tartuttavaa henkilöä (eli 1/2000). Yllä mainituilla muutosehdotuksilla ja hallituksen esityksen mukaisilla toimilla riskit jatkotartunnoille näistä tapauksista Suomessa asettuvat laskennallisesti kohtuullisen matalalle tasolle.

Helsinki 8.10.2020

Markku Tervahauta — Pääjohtaja

Mika Salminen — Johtaja, terveysturvallisuus

Liite: taulukko 1 / eri ennakkotestauksen, maahantulotestauksen ja karanteenien vaikutus suhteellisen riskin vähenemiseen (vertailu 14 vrk karanteeniin), taulukko 2 / arvio tartuttavista henkilöistä matkustajien joukossa eri lähtömaan ilmaantumisluvuilla ja matkustajamäärillä.

Liite: Taulukko 1: eri ennakkotestauksen, maahantulotestauksen ja karanteenien vaikutus suhteellisen riskin vähenemiseen (vertailu 14 vrk karanteeniin)

	Skenaario	Matkan kesto (vrk)							
	(Ennakkotesti/testit Suomessa/karanteeni)	1	2	3	4	5	6	7	14
1	'Ei enn//ei kara'	81,3 %	62,7 %	45,1 %	30,0 %	18,4 %	10,3 %	5,2 %	0,0 %
2	'Ei enn/48h/ei kara'	81,3 %	62,7 %	62,7 %	60,2 %	57,3 %	54,5 %	52,2 %	49,1 %
3	'Ei enn//kara 48'	100,0 %	100,0 %	82,4 %	67,4 %	55,7 %	47,6 %	42,5 %	37,3 %
4	'Ei enn/48h/kara 48'	100,0 %	100,0 %	100,0 %	97,5 %	94,6 %	91,8 %	89,6 %	86,5 %
5	'Ei enn/72h/ei kara'	81,3 %	62,7 %	45,1 %	45,1 %	44,2 %	43,3 %	42,4 %	40,8 %
6	'Ei enn//kara 72'	100,0 %	100,0 %	100,0 %	84,9 %	73,3 %	65,2 %	60,1 %	54,9 %
7	'Ei enn/72h/kara 72'	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	99,1 %	98,2 %	97,3 %	95,7 %
8	'Ei enn/0h/ei kara'	100,0 %	94,4 %	85,9 %	76,5 %	67,8 %	61,1 %	56,6 %	51,7 %
9	'Ei enn/0h48h/ei kara'	100,0 %	94,4 %	94,4 %	91,8 %	88,9 %	86,2 %	83,9 %	80,8 %
10	'Ei enn/0h/kara 48'	100,0 %	100,0 %	91,5 %	82,1 %	73,5 %	66,8 %	62,2 %	57,4 %
11	'Ei enn/0h48h/kara 48'	100,0 %	100,0 %	100,0 %	97,5 %	94,6 %	91,8 %	89,6 %	86,5 %
12	'Ei enn/0h72h/ei kara'	100,0 %	94,4 %	85,9 %	85,9 %	85,0 %	84,1 %	83,2 %	81,6 %
13	'Ei enn/0h/kara 72'	100,0 %	100,0 %	100,0 %	90,6 %	82,0 %	75,2 %	70,7 %	65,8 %
14	'Ei enn/0h72h/kara 72'	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	99,1 %	98,2 %	97,3 %	95,7 %
15	'-72h//ei kara'	86,9 %	71,3 %	55,1 %	40,6 %	29,2 %	21,1 %	16,1 %	10,9 %
16	'-72h/48h/ei kara'	86,9 %	71,3 %	71,3 %	68,8 %	65,9 %	63,2 %	60,9 %	57,8 %
17	'-72h//kara 48'	100,0 %	100,0 %	83,8 %	69,3 %	57,8 %	49,8 %	44,7 %	39,6 %
18	'-72h/48h/kara 48'	100,0 %	100,0 %	100,0 %	97,5 %	94,6 %	91,8 %	89,6 %	86,5 %
19	'-72h/72h/ei kara'	86,9 %	71,3 %	55,1 %	55,1 %	54,3 %	53,3 %	52,4 %	50,9 %
20	'-72h//kara 72'	100,0 %	100,0 %	100,0 %	85,5 %	74,0 %	66,0 %	60,9 %	55,8 %
21	'-72h/72h/kara 72'	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	99,1 %	98,2 %	97,3 %	95,7 %
22	'-72h/0h/ei kara'	100,0 %	94,4 %	85,9 %	76,5 %	67,8 %	61,1 %	56,6 %	51,7 %
23	'-72h/0h48h/ei kara'	100,0 %	94,4 %	94,4 %	91,8 %	88,9 %	86,2 %	83,9 %	80,8 %
24	'-72h/0h/kara 48'	100,0 %	100,0 %	91,5 %	82,1 %	73,5 %	66,8 %	62,2 %	57,4 %
25	'-72h/0h48h/kara 48'	100,0 %	100,0 %	100,0 %	97,5 %	94,6 %	91,8 %	89,6 %	86,5 %
26	'-72h/0h72h/ei kara'	100,0 %	94,4 %	85,9 %	85,9 %	85,0 %	84,1 %	83,2 %	81,6 %
27	'-72h/0h/kara 72'	100,0 %	100,0 %	100,0 %	90,6 %	82,0 %	75,2 %	70,7 %	65,8 %
28	'-72h/0h72h/kara 72'	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	99,1 %	98,2 %	97,3 %	95,7 %
29	'-48h//ei kara'	90,4 %	77,4 %	62,9 %	49,2 %	38,1 %	30,2 %	25,2 %	20,0 %
30	'-48h/48h/ei kara'	90,4 %	77,4 %	77,4 %	74,9 %	72,0 %	69,3 %	67,0 %	63,9 %
31	'-48h//kara 48'	100,0 %	100,0 %	85,4 %	71,8 %	60,7 %	52,7 %	47,7 %	42,6 %
32	'-48h/48h/kara 48'	100,0 %	100,0 %	100,0 %	97,5 %	94,6 %	91,8 %	89,6 %	86,5 %
33	'-48h/72h/ei kara'	90,4 %	77,4 %	62,9 %	62,9 %	62,0 %	61,1 %	60,2 %	58,6 %
34	'-48h//kara 72'	100,0 %	100,0 %	100,0 %	86,3 %	75,2 %	67,3 %	62,3 %	57,1 %
35	'-48h/72h/kara 72'	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	99,1 %	98,2 %	97,3 %	95,7 %
36	'-48h/0h/ei kara'	100,0 %	94,4 %	85,9 %	76,5 %	67,8 %	61,1 %	56,6 %	51,7 %
37	'-48h/0h48h/ei kara'	100,0 %	94,4 %	94,4 %	91,8 %	88,9 %	86,2 %	83,9 %	80,8 %
38	'-48h/0h/kara 48'	100,0 %	100,0 %	91,5 %	82,1 %	73,5 %	66,8 %	62,2 %	57,4 %
39	'-48h/0h48h/kara 48'	100,0 %	100,0 %	100,0 %	97,5 %	94,6 %	91,8 %	89,6 %	86,5 %
40	'-48h/0h72h/ei kara'	100,0 %	94,4 %	85,9 %	85,9 %	85,0 %	84,1 %	83,2 %	81,6 %
41	'-48h/0h/kara 72'	100,0 %	100,0 %	100,0 %	90,6 %	82,0 %	75,2 %	70,7 %	65,8 %
42	'-48h/0h72h/kara 72'	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	99,1 %	98,2 %	97,3 %	95,7 %

Liite: Taulukko 2: Arvio tartuttavista henkilöistä matkustajien joukossa eri lähtömaan ilmaantumisluvuilla ja matkustajamäärillä.

Epidemiologinen data	**Aika**	**Ilmaantuvuus**												
Ilmaantuvuus (per 100000 väestö)	14 vrk	10	15	**25**	50	70	75	**100**	150	200	250	300	350	400
	1 vrk	0,7	1,1	**1,8**	3,6	5,0	5,4	**7,1**	10,7	14,3	17,9	21,4	25,0	28,6
Arvio	**Parametrit**	**Tartuttavien vakaa prevalenssi lähtomaassa (tapausta/100 000 väestö)**												
COVID-19 Tartuttavuus (päivää)	7	5	7,5	**13**	25	35	38	**50**	75	100	125	150	175	200
Infektiopaine	Matkustajamäärä	**Tartuttavia henkilöitä matkustajien joukossa**												
	1000	0,05	0,1	**0,1**	0,3	0,35	0,4	**0,5**	0,75	1	1,25	1,5	1,75	2
	20000	1	1,5	**2,5**	5	7	7,5	**10**	15	20	25	30	35	40
	100000	5	7,5	**13**	25	35	38	**50**	75	100	125	150	175	200
	500000	25	38	**63**	125	175	188	**250**	375	500	625	750	875	1000
Tartuttavuutta matkalla jäljellä (vrk keskim)	3,5													